

Forum Standaardisatie

Wilhelmina v Pruisenweg 52
2595 AN Den Haag
Postbus 84011
2508 AA Den Haag
www.forumstandaardisatie.nl

notitie

Bijlagen:

FORUM STANDAARDISATIE

Agendapunt:	5. Internationaal		
Bijlagen:			
Aan:	Forum Standaardisatie		
Van:	Bureau Forum Standaardisatie		
Datum:	1 juni 2012	Versie	0.3
Betreft:	Herziening van het Europees standaardisatiebeleid: kansen, bedreigingen en maatregelen		

Doel

U wordt gevraagd kennis te nemen van actuele ontwikkelingen die spelen bij de herziening van het Europees Standaardisatiebeleid en de kansen en bedreigingen daarvan voor het open standaardenbeleid in Nederland. In de notitie wordt ook ingegaan op de maatregelen die we nemen om de kansen te benutten en de bedreigingen te verkleinen.

Toelichting

Aanleiding: nieuwe verordening en visie op Europese standaardisatie

Op 1 juni 2011 heeft de Europese Commissie een voorstel voor een nieuwe verordening op het gebied van Europese standaardisatie samen met een strategische visie op Europese standaarden gepubliceerd¹. De inhoud komt van DG Enterprise en is tot stand gekomen na twee jaar van onderzoeken, reviews, een witboek en rapporten naar het bestaande systeem.

De verordeningen en de strategische visie bevatten een set van maatregelen om de door de Europese Commissie gesignaleerde tekortkomingen in het huidige systeem te verhelpen en zo ervoor zorgen dat de positie van Europese standaarden² wordt versterkt. Een gedeelte

¹ Zie http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/standardisation-policy/index_en.htm

² De officiële Nederlandse vertaling gebruikt de term norm in plaats van standaard. Hier is bewust voor gekozen gezien de verschillende juridische status die een norm heeft ten opzichte van een standaard. Aangezien het in deze analyse ook gaat over standaarden die geen normen zijn, wordt hier de algemene term standaarden gebruikt.

van de maatregelen staat in de verordening en heeft dus een verplichtende werking en ander gedeelte bestaat uit niet-wettelijke maatregelen. De maatregelen die geen nieuwe wettelijke basis nodig hebben gaan direct in. Degene die wel een wettelijke basis behoeven moeten wachten totdat de Raad en het Parlement ingestemd hebben met het document.

Datum
Maart 2012

Zowel de tekst uit de Raadswerkgroep als het tekst van het parlement zijn op dit moment in afronding. Dit betekent dat onderhandelingen tussen de Raad en het Parlement (het zogenaamde triloog, de commissie zit hier als adviseur ook bij), in maart 2012 nog kunnen starten. De uiteindelijke vaststelling van de verordening kan als het Parlement en de Raad er snel uit komen nog in het eerste half jaar van 2012 plaatsvinden.

Inhoud: wat verandert er?

Het huidige systeem voor het ontwikkelen van standaarden bij formele standaardisatie-organisaties voldoet volgens de Europese Commissie niet. Het is traag, houdt te weinig rekening met stakeholders participatie en negeert de standaarden van fora en consortia. Europese standaardisatie loopt daardoor achter de feiten aan volgens de Commissie in vergelijking met ontwikkelingen in andere continenten. In het huidige systeem mogen alleen standaarden van de drie formele Europese standaardisatieorganisaties CEN, CENELEC en ETSI, officieel gevraagd worden in aanbestedingen tenzij er objectief aangetoond kan worden dat andere oplossingen nodig zijn (bijvoorbeeld voor betere interoperabiliteit). Veel dominante ICT-standaarden, zoals de internet standaarden, komen echter niet van de formele Europese Standaardisatieorganisaties (ESOs) maar van consortia als W3C en OASIS. Een voorbeeld hiervan is de standaard HTML voor het opmaken van webpagina's.

De Commissie stelt de volgende maatregelen voor om de tekortkomingen te verhelpen:

- 1) Maatregelen om het Europese standaardisatiesysteem sneller te maken: betere planning, betere samenwerking tussen de standaardisatieorganisaties afdwingen, prestatiecontracten, minder administratieve lasten ed.
- 2) Maatregelen om meer Europese standaarden voor diensten te krijgen als er vraag vanuit het bedrijfsleven is.
- 3) Maatregelen om andere stakeholders dan grote bedrijven te betrekken: meer betrekken MKB en maatschappelijke belanghebbenden, eisen aan transparantie te stellen ed.
- 4) Maatregelen om fora en consortia standaarden te kunnen gebruiken: standaarden van andere organisaties dan die van formele Europese Standaardisatieorganisaties mogen gevraagd worden in aanbestedingen mits er aan een aantal voorwaarden wordt voldaan.

Met name de laatste verandering is interessant voor het Forum en College omdat dit in lijn is van de Nederlandse aanpak. In het kabinetsbeleid voor open ICT-standaarden wordt namelijk geen onderscheid gemaakt tussen standaarden van formele en niet formele standaardisatie-organisaties.

De Europese Commissie wil het gebruiken van fora en consortia standaarden operationaliseren door een lijst te maken met standaarden die

een gelijke status krijgen als de standaarden van de Europese standaardisatie organisaties. De lijst zelf krijgt waarschijnlijk geen verplichte werking. Het is bedoeling dat de standaarden op die lijst gebruikt gaan worden bij aanbestedingen, naast de standaarden van de formele standaardisatie organisaties.

Datum
Maart 2012

Op de Europese lijst kunnen verschillende standaarden voor het zelfde toepassingsgebied komen. Aanmelding van standaarden gebeurt door een overheidsdienst of door de Europese Commissie. Advies over welke standaarden te kiezen wordt door het net opgerichte Multistakeholder Platform gegeven, een soort Forum Standaardisatie op Europees niveau. Wie uiteindelijk de lijst vast gaat stellen is nog onduidelijk.

Impact op de Nederlandse lijst met standaarden voor “pas toe of leg uit”

De impact die deze lijst op Nederland gaat hebben hangt af van hoe de lijst, criteria en het proces uiteindelijk worden vormgegeven en wat de status van de lijst gaat zijn. Een gedeelte van de criteria en het proces komen vast te liggen in de verordening een gedeelte zal nog uitgewerkt worden door het Multistakeholder Platform. Hierbij wordt als input onder andere het Nederlandse proces genomen en het proces ontwikkelt binnen CAMSS³, dat ook veel lijkt op het Nederlandse proces.

Voor Nederland biedt de ontwikkeling zowel kansen als bedreigingen.

Kansen

- Ook de Europese Commissie benadrukt het economisch belang van standaardisatie, dit maakt het verhaal van de Digitale Agena.nl sterker.
- Erkenning van de fora en consortia op Europees niveau onderbouwt de Nederlandse aanpak.
- Het concept van het Europese selectieproces en criteria hergebruikt (groten)deels het Nederlandse proces en criteria, dit is een erkenning van de kwaliteit van ons proces en criteria.
- De nieuw te vormen Europese lijst kan een kans bieden om de standaarden die op onze lijsten staan te kunnen erkennen/hergebruiken.
- De nieuwe lijst biedt een grote kans om meer eenheid te creëren op het gebied van standaarden bij de verschillende Europese lidstaten, dit is goed voor de interne markt.
- Het nieuwe voorstel stelt de prijzen die normalisatie-instituten rekenen voor standaarden ter discussie (actie 14). Dit kan een aanleiding vormen om ook met NEN hierover in discussie te gaan.

Bedreigingen

- Er komen standaarden op de Europese lijst te staan die wij in Nederland niet wenselijk achten. Denk bijvoorbeeld aan standaarden die niet goed aansluiten bij of afwijken van standaarden die in de Nederlandse e-overheidsbouwstenen zitten of standaarden waar we zelf een betere (meer open, volwassen etc.) variant voor prefereren. Denk bijvoorbeeld aan de casus waarbij Duitsland OOXML aanmeldt en wij

³ Een project van de Europese Commissie om meer uniformiteit in het selecteren van standaarden te krijgen. NL participeert hier actief in.

ODF en dat alleen OOXML op de Europese lijst komt. Dan komen we in Nederland onder druk te staan om ook OOXML op onze lijst te zetten. Hoe groot deze bedreiging is, valt te bezien. Dit hangt af van de status van de lijst en de uiteindelijk gekozen criteria, proces en uitvoering en wordt waarschijnlijk ondervangen doordat er meerdere standaarden naast elkaar op de Europese lijst kunnen komen. Let wel, de Europese lijst zal alleen internationale bewezen technische standaarden bevatten er zal dus geen conflict komen met Nederlandse semantische standaarden.

Datum
Maart 2012

- De criteria en definities die op Europees niveau worden gekozen kunnen afwijken van de Nederlandse. Dit maakt het moeilijker om onze eigen criteria te verdedigen of onze eigen definities te hanteren richting partijen die onder de aanpak voor open standaarden uit willen komen. In de verordening staat nu bijvoorbeeld bij openheid ten aanzien van intellectueel eigendom dat (F)RAND⁴ waar ook "ter beschikking stelling zonder compensatie" onder valt een vereiste is, terwijl we in Nederland streven naar "royalty free". Nederland hanteert dus een scherpere omschrijving. Zie de bijlage voor een uitgebreidere vergelijking tussen de licentievooraarden. Ook voor deze bedreiging is het afwachten wat er uiteindelijk voor criteria en proces gekozen wordt en hoe de uitvoering daarvan in de praktijk werkt.

Acties om kansen te benutten en bedreigingen te verminderen

1) EL&I heeft, in nauwe samenwerking met het Bureau, in de Raadswerkgroep onderhandelt over de voorgestelde verordening en de aanpak van de Commissie om de verordening te operationaliseren. Hierbij zijn bovenstaande kansen en bedreigingen meegenomen. Het is afwachten hoe dit in de uiteindelijke verordening terecht komt.

2) Daarnaast participeren EL&I, met het Bureau als achtervang, in het Multistakeholder platform van DG Enterprise. De eerste bijeenkomst van dit platform was op 26 maart. Het komt vier keer per jaar bijeen. Er wordt geprobeerd om zoveel mogelijk het Nederlandse "pas toe of leg uit" beleid en de Nederlandse uitwerking daarvan in dit platform te borgen. De intentie is om ter voorbereiding van deze bijeenkomsten en na afloop de belangrijkste stakeholders in de Nederlandse standaardisatiewereld te betrekken.

3) Het vormen van een Europese lijst met standaarden geeft aanleiding om naar de procedure voor de lijsten in Nederland te kijken. Als de Europese criteria en proces definitief zijn moet er gekeken worden of de Nederlandse criteria en proces aangepast moeten worden. Daarnaast is het de vraag of het wel zinnig is, met een Europese lijst, om ook nationaal internationale technische standaarden te blijven toetsen en voorschrijven. Aangezien de Europese lijst zich nog moet bewijzen en de exacte uitwerking nog onduidelijk is zal het voor de aankomende tijd in ieder geval noodzakelijk zijn om dit nationaal te blijven doen.

---

⁴ *Fair, reasonable, and nondiscriminatory terms, een vorm van licentiering.*

Bijlage intellectueel eigendom FRAND versus Royalty free

Datum
Maart 2012

In deze bijlage staat een vergelijking tussen wat er in de **concept** verordening die de Europese Commissie heeft opgesteld staat over intellectueel eigendom van standaarden en wat wij zelf in Nederland hanteren. Let wel, de concept verordening van de Commissie wordt besproken en mogelijk aangepast in zowel de Europese Raad als het Europese Parlement en kan dus ook op dit punt nog wijzigen⁵.

1a) Wat staat er de concept verordening standaardisatie over licentiëring van standaarden?

In Appendix II van het voorstel van de Europese Commissie staat: *"intellectual property rights essential to the implementation of specifications are licensed to applicants on a (fair) reasonable and non-discriminatory basis ((F)RAND), which includes, at the discretion of the intellectual property rightholder, licensing essential intellectual property without compensation."*

Ook in de laatste versie van de verordening die in de Europese Raad wordt besproken komt deze tekst voor. Wat er in de tekst van het Parlement staat weten we niet.

1b) En wat betekent dit?

Aard van het intellectueel eigendomsrecht

Intellectueel eigendom kan rusten op patenten/octrooien of op auteursrecht (copyright). FRAND gaat over patenten, dus over een *exclusief (uitsluitend) recht tot het industrieel maken of verkopen van een product of anderszins het exploiteren van een uitvinding* (bron: wikipedia). Auteursrecht gaat over *recht van de maker of een eventuele rechtverkrijgende van een werk van literatuur, wetenschap of kunst om te bepalen hoe, waar en wanneer zijn werk wordt openbaar gemaakt of verveelvoudigd* (bron: wikipedia). Op een standaard kan allebei de rechten rusten. Auteursrecht kan rusten op het specificatiedocument van de standaard, terwijl er een octrooi kan liggen op het gebruik of implementatie van een technologie die beschreven is.

(F)RAND

Er bestaat geen uniforme definitie van (F)RAND (Fair Reasonable and Non Discriminatory). Standaardisatieorganisaties geven ook vaak geen nadere definitie. Het niet definiëren is bewust. Het blijkt vrijwel onmogelijk is om over deze definitie overeenstemming te bereiken.

Fair en Reasonable verschillen inhoudelijk niet veel. In Europa is de term FRAND in gebruik, in de VS wordt vaak voor hetzelfde begrip RAND gebruikt. Met fair en reasonable wordt bedoeld dat rechten van intellectuele eigendom in de praktijk

⁵ Bronnen: *TDL Advies (april 2010), De eisen aan Open Specificaties en Open Standaarden toegepast op het terrein van de telecommunicatie* en Mair, C. (2011), *openness, intellectual property and standardization in the european ICT sector*, <http://www.atipr.org/Content/Essays/Mair%20Openness%20and%20IPR%20in%20eur%20ope.pdf>

geen beletsel mogen zijn bij het toepassen van de patenten waarin FRAND-standaarden zijn verwerkt.

Datum
Maart 2012

Met non-discriminatory wordt bedoeld dat gebruikers van standaarden onder dezelfde voorwaarden en dus in dit opzicht met een gelijkwaardige concurrentiepositie, gebruik maken van IPR rechten. Hier kan wel een vraag bij worden gesteld. Grote bedrijven met een uitgebreide IPR portefeuille hebben vaak 'cross license' overeenkomsten waarbij men elkaar wederzijds in staat stelt van elkaars IPR portefeuille gebruik te maken. Dit kan gebeuren met gesloten beurzen of met tegen betaling van een vast bedrag. Als de IPR rechten die in een standaard zijn ingebracht, onderdeel uitmaken van een 'cross license' overeenkomst is er per definitie een ongelijkheid met bedrijven die niet zo'n overeenkomst hebben.

Includes, at the discretion of the intellectual property rightholder, licensing essential intellectual property without compensation.

Deze toevoeging lijkt aan te geven dat ook Royalty Free is toegestaan binnen de FRAND licentie. Vaak wordt hier de term FRAND-Z (van zero costs) of FRAND-RF (van Royalty Free) voor gebruikt.

2a) Wat staat er in het NL beleid t.a.v. licenties voor standaarden?

In Nederland staat in het Actieplan Nederland Open in Verbinding (2008) bij de definitie van een **volledig** open standaard het volgende:
het intellectuele eigendom – m.b.t. mogelijk aanwezige patenten – van (delen) van de standaard is onherroepelijk ter beschikking gesteld op een "royalty-free" basis.

In de praktijk hanteert het Forum Standaardisatie in zijn criteria voor het toetsen van standaarden dan ook het uitgangspunt royalty free. Het Forum vindt de (vaak arbitraire) gebruikersvergoedingen die mogelijk zijn binnen FRAND een drempel voor adoptie van de standaard en daarmee voor interoperabiliteit.

Forum/College hebben wel de ruimte om een afwijkende keuze te maken die in lijn is met achterliggende doelstelling van bevorderen interoperabiliteit en leveranciersonafhankelijkheid. Dus als er behoefte is aan een standaard, maar er geen (goede) royalty free standaard beschikbaar is, kan het Forum kiezen voor een minder open variant met FRAND licentie.

2 b) Wat betekent dit?

Royalty-free houdt in dat er niet betaald hoeft te worden voor het gebruik van een standaard.

3 Hoe verhouden deze twee zich tot elkaar?

Royalty-free is dus een scherpere omschrijving dan de term FRAND. De manier waarop FRAND nu in het concept van de verordening staat lijkt ruimte te geven voor royalty-free standaarden als voor standaarden waar wel voor betaald moet worden.

Het verschil zit erin dat het Forum een duidelijke voorkeur heeft voor royalty-free. De Europese Commissie laat zich hier niet over uit.